

Erik Axel Sund

Lichamen van glas

VERTAALD DOOR
ELINA VAN DER HEIJDEN EN
WIVECA JONGENEEL

2016
Amsterdam

FASE I: Shock

'Life is meant to be more than this and this is a bum trip.'

Rot op

Salem

Ze heet net als de moeder van Jezus en woont in Salem, een zuidelijke voorstad van Stockholm. Dat klinkt bijna als Jeruzalem, maar het is geen heilige stad.

Het huis dat door God werd vergeten, denkt ze terwijl ze over het fietspad naar het grijze flatgebouw loopt. De woonwijk is in duisternis gehuld vanwege een stroomstoring, de derde deze week, en omdat de portiekkode niet werkt pakt ze haar sleutels.

Haar handen beven en ze weet niet of het van angst of van verwachting is.

De plastic zak in haar hand bevat een driekwartliterfles smokkel-drink van Russische makelij en een liter bleekwater.

Maria opent de deur van het appartement en stapt de donkere hal in. Pakt de kaarsen, zet ze op de salontafel en steekt ze aan.

Ze haalt haar telefoon tevoorschijn. De laatste persoon die ze spreekt moet iemand zijn die ze vertrouwt en Vanja is de enige die het misschien begrijpt. Zij is door net zo'n diep dal gegaan.

De bodem bereiken is geen goede uitdrukking. Het is een modderpoel, een moeras van zinloosheid, en hoe harder je je best doet eruit te komen, hoe dieper je zinkt.

De telefoon gaat over maar Vanja neemt niet op.

Ze wacht. Belt Vanja nog een paar keer zonder resultaat.

Maar ze moet met iemand praten en bij gebrek aan beter besluit ze Isaak te bellen. Ze hebben elkaar sinds zijn laatste workshop in activiteitencentrum Liljan niet meer gezien en kennen elkaar eigenlijk niet bijzonder goed. Maar ze mag hem. Vlak voordat de telefoon voor de vierde keer overgaat, neemt hij op.

'Dag Maria,' zegt hij en ze hoort dat hij buiten is. De wind rukt aan de microfoon. 'Hoe is het met je?'

Zijn stem doet de kou in haar lichaam een beetje afnemen en ze werpt een blik op de plastic zak.

‘Prima,’ liegt ze. ‘Ik ben net klaar met het zelfportret waar ik laatst mee bezig was.’

Ruisende golven en krijsende meeuwen op de achtergrond.

Heel anders dan haar eigen soundtrack.

‘Wat goed. Is het gelukt met de neus?’ vraagt hij en hij lacht. Maria denkt aan alle uren dat ze haar scheve neus onder de goede hoek probeerde te schilderen. ‘Ja, volgens mij wel,’ zegt ze en ze vecht tegen de wil om eerlijk te zijn en te vertellen hoe ze zich werkelijk voelt.

Over de vermoeidheid en de duisternis. Te vertellen wat ze op het punt staat te doen.

Maar ze kan het niet. De woorden vormen een muur tussen haar en de wereld en hij zal alleen maar denken dat ze zich aanstelt.

Haar werkelijkheid is niet de zijne. Haar Mount Everest is voor hem niet meer dan een hobbeltje.

‘Het is hartstikke goed geworden,’ zegt ze. Ze smoort de kreet die door de traanbuisjes naar buiten wil dringen en haalt de telefoon van haar mond zodat hij haar wanhoop niet zal horen.

Maar ze wil dat hij haar stomme hulpkreet hoort en als hij dat niet doet, keert de kou langzaam maar zeker terug. Ze heeft niet geschilderd. Geen enkele penseelstreek. Ze heeft geen zin gehad. Was niet geïnspireerd door zijn cursus, hoe goed die ook was.

Heeft nergens zin in gehad.

Maar ze zegt dat ze grootse plannen heeft en een weg begint te zien die ergens naartoe leidt.

Allemaal leugens.

Ze verbreken de verbinding en ze voelt zich zowel leeg als koud.

Een mot komt te dicht bij de vlammeende kaarsen. Een sissend geluid en het beestje valt op de tafel. Geschroeid, maar nog niet dood en ze laat hem liggen.

Ze pakt een kaars en loopt naar haar kamer om haar dagboek te halen.

Niemand mag lezen wat ze heeft geschreven en als ze weer op de bank zit, scheurt ze de bladzijden eruit, een voor een, en maakt er propjes van.

Plotseling lijkt de lucht dichter te worden. Een klik in de keuken,

gevolgd door een brommend geluid. Het is de koelkast en ze begrijpt dat er weer stroom is.

Ze blaast de kaarsen uit, doet de staande lamp aan en loopt naar de hal om haar walkman te pakken, die in haar jaszak zit. Op het moment dat ze het apparaat en de propjes papier op tafel legt, gaat de lamp uit. De stroom is weer uitgevallen.

Dit zal de laatste keer zijn dat ze zichzelf pijn doet.

Maria Alvingren mengt de drank in het donker, in het huis dat door God werd vergeten, zonder ook maar een druppel te knoeien.

Een deciliter wodka, een deciliter bleekwater.

Ze geeft niet over als ze de dodelijke cocktail drinkt. Ook niet na het tweede glas. En het derde.

Ze voelt zich als een kind vlak voor Kerstmis. Een kind dat zijn vingers niet in bedwang kan houden en aan de pakjes voelt, die in veelbelovend vrolijk cadeaupapier zijn ingepakt.

Er trekt een koude wind langs haar enkels als ze de balkondeur opent.

In haar hoofd is Honger.

De achterkant van haar dijen spant zich vanwege haar hoogtevrees en ze weet dat het een vluchtreflex is.

Ze is een prooidier.

Hurtig

Runmarö

Het laatste daglicht kleurt klippen en boomtoppen roze. Het water onder de neerhangende bomen is grijsblauw in de schemering, maar de lijsterbessen zijn nog stralend rood.

Twee stukken ossenhaas, ieder een gepofte aardappel en een half stokbrood, alles weggespoeld met een liter bier, maken een temperatuur van zeven graden boven nul aan de herfstvochtige Oostzee bijna aangenaam. Waarnemend hoofdinspecteur Jens Hurtig geniet. Weggezakt in een overwinterende zonnestoel op de steiger die op een steenworp afstand ligt van het huisje dat ze hebben gehuurd, voelt hij zich even zwaar als de grote zwerfkeien op het eiland.

Hurtig kijkt uit over de klippen. Het verhaal gaat dat het eiland zijn naam dankt aan de rode rotsen. *Rudhme*, Oudzweeds voor rode kleur en dat is een goede beschrijving van wat hij ziet.

Hij hoort Isaak met een bezorgde stem dag zeggen, daarna zijn voetstappen op de steiger. Hurtig heeft geprobeerd niet naar het gesprek te luisteren, maar hij heeft toch het een en ander opgevangen.

‘Een meisje dat wilde praten,’ zegt Isaak en hij gaat weer in de stoel naast Hurtig zitten.

Hurtig knikt en pakt nog twee blikjes bier uit de emmer op de steiger.

‘Als ze zeggen dat het goed met ze gaat, moet je juist alert zijn,’ gaat Isaak verder en hij opent het blikje met een sissgeluid. ‘Hoewel... Misschien maak ik me onnodig zorgen.’

‘Wie was het?’

‘Maria.’

‘Ken je haar goed?’

Isaak strijkt met zijn hand door zijn haar en neemt een paar slokken bier voordat hij antwoordt. ‘Nee, dat kan ik niet zeggen. Het is een meisje uit Salem dat een paar workshops in Liljan heeft gevolgd. Ze zegt niet zoveel. Ik geloof dat dit ons langste gesprek was en dat baart me zorgen.’

‘Met mijn zusje was het precies andersom,’ zegt Hurtig en hij wordt overspoeld door een vijftien jaar oude herinnering. ‘Zij was altijd een spraakwaterval, maar ons laatste gesprek was erg kort.’

Hurtig voelt zich bezwaard als hij het medelijden in Isaaks ogen ziet en draait zijn hoofd weg, kijkt uit over de zee, voordat hij verder gaat. ‘Ik hou van je, Jens. Dat was alles.’

Daarna verbrak ze de verbinding en verhing zich, denkt hij.

Hij kan Isaaks ademhaling horen. Langzaam en regelmatig in tegenstelling tot de suizende windvlagen in de bomen rondom het huisje. Af en toe slaat een tak tegen het golfplaten dak. Het begint steeds meer te waaien.

‘Dat is mooi,’ zegt Isaak na een tijdje. ‘Een mooi afscheid.’

‘Ja, misschien wel.’

‘Denk je dat ik me zorgen moet maken om Maria?’

‘Ik weet het niet,’ antwoordt Hurtig en hij denkt na. ‘Je leeft met haar mee en het lijkt mij heel menselijk dat je compassie kunt tonen.’

‘En wat is compassie?’

‘Compassie is dat je andere mensen niet wilt kwetsen en ze geen kwaad wilt doen,’ oppert hij en hij laat zijn gedachten de vrije loop. ‘Dat is je kunt inleven in de gevoelens van anderen.’

‘Vermijden dat je je medemens negatief beïnvloedt,’ countert Isaak. ‘Daarom kunnen politici nooit helemaal menselijk zijn en kunstenaars misschien ook niet. Voor die beroepen moet je sociopaat zijn, ja, misschien zelfs wel psychopaat.’

Hurtig lacht. ‘Wil je zeggen dat jij een psychopaat bent omdat je kunstenaar bent? Of vind je het leuk om jezelf in het nauw te drijven?’

‘Als kunstenaar verkeer ik in een positie waarin ik massa’s vreemden beïnvloed. Dan moet ik toch zeker de verantwoordelijkheid voor de consequenties van mijn werk afwijzen?’

‘Ik dacht dat kunst over communicatie ging.’

‘Dat zeg jij, ja. Maar hoeveel mensen spreken die taal? Nee, communicatie is voor mij het gesprek dat ik met Maria had willen hebben. Het punt is dat ik compassie voor haar voel, maar dat ik niet weet hoe ik die moet gebruiken. Ik vind dat ik mijn best doe, maar ik kan haar niet echt bereiken, en daarom is mijn compassie volstrekt

zinloos. Daar komt bij dat Maria destructief is en ik geloof niet dat je empathie kunt voelen als je jezelf haat.'

Isaak kijkt hem aan met een zelfverzekerdheid die Hurtig even jaloersmakend als bewonderenswaardig vindt. Misschien komt het door de leeftijd. Isaak is nog geen dertig en zelf wordt hij binnenkort veertig.

'Toen mijn zusje stierf haatte ik mezelf,' zegt Hurtig na een poosje. 'De enige mensen die me iets konden schelen, waren mijn ouders. Compassie is een selectief gevoel. Is dat niet beangstigend?'

'Je verkeerde in een bijzondere situatie.'

'Misschien, ja. Maar bevindt het selectieve zich niet overal om ons heen? Mensen zeggen dat ze medeleven voelen, maar ze bepalen zelf hoe ver ze daarin gaan. Ze hebben compassie voor hun naasten, maar de rest kan ze geen barst schelen.'

Het water klotst onder de steiger en de geur van de brakke Oostzee lijkt ineens zouter. De wind is toegenomen, de boomtak slaat harder tegen het golfplaten dak van het huisje en het zou Hurtig niet verbazen als er storm op komst was.

'Ik mag jou wel, Jens,' zegt Isaak met een scheve glimlach.

'Dat is dan wederzijds,' antwoordt Hurtig.

Ze drinken de rest van het bier in stilte op en de avond dommelt in terwijl de zee ontwaakt. Schuim op de toppen van de golven en een roze nevel rond de drie eilandjes voor de kust bij Nore.

Isaak vertelt dat Strindberg zijn roman *Aan open zee* in een huisje op het eiland is begonnen. Hurtig antwoordt dat hij zich dat wel kan voorstellen en stelt voor de volgende dag een kijkje te gaan nemen. 'Als het er nog staat natuurlijk, en misschien is het wel helemaal niets.'

'Nee, ik ga naar de stad,' zegt Isaak en hij zet zijn blikje bier neer. 'Ik moet nog het een en ander doen voordat ik naar Berlijn ga.'

Hurtig denkt aan Isaaks vorige bezoek aan de Duitse hoofdstad. Hij was vol nieuwe ideeën teruggekomen. Schilderijen die moesten worden gemaakt en exposities die moesten worden geboekt. Het was een vitamine-injectie geweest om Zweden en de bekrompen, inteeltachtige kunstwereld van Östermalm tijdelijk te verlaten.

'Wil je dat ik met je meega?'

'Nee, dat hoeft niet en we zien elkaar nog wel voordat ik vrijdag

vertrek. Geniet jij maar van je vakantie. Zo vaak krijg je niet de kans om er even uit te zijn.'

'Mijn eerste vrije week sinds de twee vakantiedagen tijdens midzomer,' zegt Hurtig en hij haalt zijn schouders op. 'Eigenlijk niet zo gek, gezien de onderbezetting.'

'Vakantie aan de scherenkust eind oktober. Je moet het doen met wat je hebt.'

'Eerder met wat je krijgt. Al voel ik een beetje gewetenswroeging omdat ik hier elke avond lekker bier heb zitten drinken.'

Isaak kijkt uit over de zee. 'Daar hoef je geen slecht geweten over te hebben,' zegt hij en hij legt een hand op Hurtigs schouder.

Het geluid van de tak die tegen het dak slaat.

“‘Hoort ooit het ogenblik mij smeken: blijf nog, je bent zo wondermooi!’”

Waarnemend hoofdinspecteur Jens Hurtig lacht. 'Wat was dat?'

'Een liefdesverklaring, dat is alles,' zegt Isaak. 'Uit Goethes *Faust*.'

Vanja

Södermalm

Op het westelijke deel van Södermalm wonen tegenwoordig de meeste journalisten van Zweden. Bijna drie procent van de bevolking verdient, op de een of andere manier, met schrijven zijn brood.

Het gebied ten oosten van de Götgatan wordt Knogsöder genoemd en het westelijke deel Knivsöder. Naar knokkels en messen. Recentelijk is de naam Knivsöder, in gelijke tred met de toegenomen gentrificatie en de explosief stijgende huizenprijzen, verfijnd tot Hummerknivsöder, het Södermalm van de kreeftenmessen.

Vanja Hjorth is bijna zestien en woont met haar adoptieouders Edith en Paul op Knivsöder.

Ze is al urenlang op weg naar huis.

Ze heeft de drie mislukte pogingen om in evenveel cafés een biertje te bestellen gecompenseerd met twee festivalbiertjes op het basketbalveld bij het Åsö-college en nu is ze op weg naar de pinautomaat aan de Katarina Bangata, waar ze ontdekt dat ze haar pasje kwijt is.

Ze wil zich net omdraaien als ze de oude man in het vizier krijgt. Helemaal alleen met zijn rollator in het donker bij de pinautomaat.

Ze ziet hoe hij meerdere briefjes van vijfhonderd opvouwt en in zijn portemonnee stopt, die hij vervolgens in het polstasje in de mand van de rollator legt. Daarna loopt hij heel langzaam de hoek om naar de Bondegatan.

Ze volgt hem. Als ze vlak achter hem is, gaat haar mobieltje. Het geluid weerkaatst schel tussen de stenen huizen in de verder verlaten straat.

Shit, denkt ze als de man stopt, zich omdraait en haar aankijkt. Ze besluit niet op te nemen.

Ziet haar kans en pakt die.

Terwijl de telefoon nog steeds gaat, graait ze het polstasje mee en rent weg.

Het gejammer van de oude man wordt gedrenkt door de irritante

beltoon, die pas ophoudt als ze de volgende straat in slaat.

Ze rent in volle vaart de Östgötagan in en ziet de politiewagen meteen.

Tien meter verderop. De silhouetten van twee hoofden voorin. Ze kan niet omdraaien. Maar ze kan hen ook niet voorbijrennen en ze hoopt maar dat ze niet hebben gezien hoe ze de hoek om kwam stui-ven.

Ze mindert vaart en loopt, zo nonchalant mogelijk, in de richting van de politiewagen.

Het geschreeuw van de oude man is verstomd. Misschien haalt ze de volgende straat voordat hij de hoek bereikt.

Dan gaat haar telefoon weer. Ze pakt hem snel uit haar zak en zet het geluid uit.

Ze loopt verder.

Nog een paar meter. Linksaf de volgende straat in en nu rent ze weer. Via de Åsögatan terug naar de Götgatan.

Ze mindert pas vaart als ze het metrostation bij de Medborgarplat-sen nadert.

Haar hart lijkt zich wel uit haar borstkas te willen slaan. Ze voelt dat ze leeft.

Als Maria voor de derde keer belt, zit Vanja met de tas van de oude man op haar schoot in de metro. Ze pakt haar mobieltje, wil in eerste instantie opnemen maar bedenkt zich dan.

Ze heeft er gewoon de puf niet voor. Maria kan soms zo vermoei-end zijn.

Voordat ze bij Slussen overstapt, heeft Vanja gezien dat de tas, be-halve de portemonnee met zeven briefjes van vijfhonderd, een doosje paracetamol en een versleten agenda bevat.

Ze begint erin te bladeren.

Elke dag staat vol aantekeningen. Nauwkeurige waarnemingen over het weer en om de een of andere reden heeft de oude man geno-teerd welke vrachtauto's langs zijn raam zijn gereden.

Ze voelt dat ze moet huilen, maar hoewel de wagon vrijwel leeg is weigert ze de tranen te laten komen. Tranen zijn privé.

Aan de glazen wand tegenover haar hangt een reclameposter van

een van de grootste cosmeticabedrijven. Een knappe vrouw glimlacht haar met haar met soda gebleekte tanden toe en Vanja kijkt in het raam ernaast naar haar eigen spiegelbeeld. Ravenzwart piekhaar en donkere kringen onder haar ogen. Sommige mensen zeggen dat ze er leuk uitziet, maar ze weet dat ze liegen. Ze pakt een pen uit haar zak en er schiet haar een blog te binnen die ze onlangs heeft gelezen.

Schmink je tot je onzichtbaar bent en vergeet je schaamlippen niet! schrijft ze boven het gezicht van de vrouw en ze voegt eraan toe: *En als je een sinaasappelhuid hebt – zorg dat je die kwijtraakt!*

Bij Zinkensdamm stapt er een afgepeigerde man in. Hij heeft een stapel flyers in zijn hand en legt er een op de stoel naast haar voordat hij doorloopt naar de andere passagiers in de wagon.

Het is een foto van een klein kind en een korte tekst over kanker en armoede.

Ze legt zes van de zeven briefjes van vijfhonderd op de zitting, staat op en gaat bij de deuren staan.

Het lukt haar om uit te stappen voordat hij haar gift ontdekt.

Bij metrostation Hornstull heerst chaos vanwege de herinrichting van het oude taxiplein. De politici hebben ondanks protesten van de omwonenden besloten dat Hornstull een facelift moet ondergaan. Vanja's adoptieouders Edith en Paul hadden tot de felste tegenstanders van de bouwplannen behoord, maar het was vergeefs geweest. Nu torent er een nieuw winkelcentrum van glas en beton boven het oude plein uit.

Dit is haar deel van de stad. Hier heeft ze geleefd. En hier zal ze sterven.

Binnenkort. Als het pakje komt.

Ze dumpt de tas van de oude man met de lege portemonnee en het doosje paracetamol in een zak voor bouwafval, maar houdt de agenda. Die wil ze meenemen naar Liljan, waar ze Aiman zal vragen haar te helpen hem opnieuw te binden.

Aiman is haar contactpersoon, zoals het betuttelend wordt genoemd, en ze is een van de weinige mensen die Vanja vertrouwt. Aiman weet hoe het voelt om er niet bij te horen en ze heeft iets geheimzinnigs wat Vanja aanspreekt.

Ze voelt in haar zakken. De pen en het briefje van vijfhonderd, maar slechts één sigaret.

Ze slaat links af, gaat de Ica-winkel aan Bergsunds strand in, pakt een mandje en loopt langs de schappen. Als haar mandje vol is, loopt ze naar de kassa's en gaat achter een man met een dikke bril en een nors gezicht staan. Vanja pakt het beurtbalkje en legt de boodschappen op de band, pakt vervolgens drie pakjes sigaretten en legt die erbij. Ze slaat zich op haar voorhoofd.

'Dat is waar ook...' zegt ze tegen zichzelf. 'Koffie...' Snel legt ze de boodschappen terug in het mandje en gaat de winkel weer in. Ze pakt de koffie, stopt de sigaretten in de mouw van haar jas en loopt terug naar de kassa.

'Was je de koffie vergeten?' vraagt de caissière.

Het is niet de eerste keer dat Vanja deze truc uithaalt en ze weet dat ze vriendelijk moet overkomen, anders lukt het niet.

Haar ribben drukken tegen haar longen en elke ademhaling kost moeite. Het zweet dringt door haar trui. Ze pikt geen sigaretten omdat ze geen geld heeft of omdat ze te jong is om ze te mogen kopen.

Ze wil gewoon nog even leven.

Terwijl de caissière de boodschappen aanslaat, stopt Vanja ze in een plastic tas en als ze klaar is, begint ze in haar zakken te zoeken.

'O, shit,' zucht ze, terwijl ze met het briefje van vijfhonderd in haar zak speelt, 'ik heb mijn portemonnee thuis laten liggen. Mag ik mijn tas hier zolang neerzetten?' Ze wijst naar een plek naast de caissière. 'Ik ben over vijf minuten terug.'

De caissière glimlacht begrijpend. 'Geef maar.'

'Fijn, dank u wel,' zegt Vanja en ze haast zich naar buiten.

Voor de winkel komt ze een jongen tegen die ze kent, maar wiens naam ze is vergeten. Hij doet net of hij haar niet ziet, maar ze weet dat hij haar heeft herkend. Ze laat zich niet om de tuin leiden door de manier waarop hij de andere kant op kijkt. *Move or die*, denkt ze.

Toen ze vijftien waren, hadden ze in de parallelklas gezeten en ze was met hem naar bed geweest omdat ze hem zielig vond. Niemand hoeft op die leeftijd nog maagd te zijn. Ze had hem zelfs moeten overhalen omdat hij zo nerveus was geweest. Later die avond had hij een statusupdate op zijn Facebookpagina geplaatst waarin hij schreef dat zij een hoer was.

Vanja blijft staan, ziet hem zelfverzekerd de straat uit lopen en gaat dan door de portiekdeur naar binnen.

Ze wonen in een vierkamerappartement op de bovenste verdieping. Een gerenoveerde koopwoning. Het kan er bij Vanja niet in dat Edith en Paul betaald worden voor wat ze schrijven. Ediths navelstarende boeken en Pauls zogenaamde diepgravende reportages. Hun maatschappelijke betrokkenheid wordt door anderen geroemd, maar volgens Vanja gaat het alleen om henzelf. Twee egocentrische mensen die zich links noemen, maar die voor 25.000 kronen kristallen kroonluchters op naam van de zaak kopen. Grote woorden en theorie, geen praktijk.

Een en al leugen.

Als ze de hal binnen stapt, hoort ze stemmen uit de keuken. Holger Sandström is op bezoek en Vanja weet dat hij geld heeft gebracht. Dat doet hij soms. Dan leent hij Edith en Paul een paar duizend kronen als ze slecht bij kas zitten en het schrijven niet wil lukken. Hij is bijna zeventig, maar werkt nog steeds en verdient goed.

Vier jaar geleden heeft ze in de zomer twee weken bij Holger geloogd toen Edith en Paul op vakantie waren. Hij was aardig toen, had haar meegenomen naar openluchtmuseum Skansen en attractiepark Gröna Lund en het waren twee goede weken geweest.

‘Hoe is het met Vanja?’ vraagt Holger en ze begrijpt dat ze haar niet hebben horen binnenkomen. ‘Gaat het inmiddels beter? Geen ruzies meer?’

‘Ze gaat naar Liljan, samen met Maria. Haar beste vriendin.’ Dat is Ediths stem. ‘Ze zegt niet zoveel, maar we denken dat het op school goed gaat en...’

‘Onzin,’ hoort ze Paul onderbreken. ‘Het kind is lui. Punt uit. Ze is absoluut niet dom, maar veel te passief. Het enige waar ze op leeft is muziek en macaroni.’

Holger lacht. ‘Ja, ja. En dat kunnen jullie voorlopig weer even kopen.’ Hij zwijgt even. ‘Als jullie het tenminste bij vlugkokende macaroni houden.’

‘Zodra het boek uitkomt krijg je elke cent terug,’ antwoordt Edith bits en Vanja vindt het onbehaaglijk om luistervink te spelen. Voorzichtig doet ze de deur open en slaat hem vervolgens hard dicht.

‘Daar zul je haar hebben,’ zegt Paul en Vanja hoort hoe hij zijn bestek op zijn bord legt.

Ze zitten aan de keukentafel. Edith rookt haar dunne sigaartje en Paul steekt een mentholsigaret op.

Alleen de bovenklasse en de onderklasse roken in huis, denkt Vanja. Ze willen natuurlijk laten zien dat ze geen doorsnee-Zweden zijn.

‘Je eten is koud,’ zegt Paul. Ze ziet dat de ader op zijn kale hoofd dik is als een regenworm en ze begrijpt dat hij boos is.

‘Ik heb boodschappen gedaan, maar kon mijn pasje niet vinden en ik had geen geld bij me.’

Edith dooft haar sigaartje. ‘Ik ga wel even... Ik vind een beetje beweging wel prettig.’

‘Geen sprake van,’ zegt Paul. ‘Ik ga, maar dit is verdorie wel de laatste keer.’ Hij staat op en werpt een vermoeide blik naar Holger voordat hij naar de hal loopt. Edith kijkt haar aan en probeert te glimlachen. Door haar scherpe trekken en donkere ogen ziet ze er gemeen uit, hoewel ze dat niet is.

Maria zegt vaak dat Edith mooi is, maar Vanja vindt haar net een heks. Haar asgrijze, steile haar komt tot haar stuitje.

‘Waarom ben je zo laat?’

‘Ik heb een eindje gewandeld,’ antwoordt Vanja. Ze haalt haar schouders op, keert Edith en Holger de rug toe en gaat naar haar kamer.

Voor de zekerheid doet ze de deur op slot.

Vanuit haar raam ziet ze het activiteitencentrum, Liljan, aan de overkant van het water. De wereld is klein.

Ze trekt de doos onder haar bed vandaan. Haalt het deksel eraf en pakt de felicitatiekaarten, brieven van vriendinnen en souvenirs van vakanties van vroeger die bovenop liggen eruit. Twee horloges, diverse zilveren sieraden, een broche van echt goud, drie mobieltjes en allerlei prullaria waarvan ze niet weet waarom ze ze heeft gestolen. Er ligt ook bijna tweeduizend kronen in; de bankbiljetten worden met een paperclip bijeengehouden en ze stopt het briefje van vijfhonderd van de oude man erbij voordat ze het deksel op de doos doet en die weer onder het bed schuift.

Ze loopt naar de boekenkast en pakt haar dagboek dat tussen twee

Harry Potter-boeken ingeklemd staat die ze op haar dertiende en veertiende verjaardag van Holger heeft gekregen.

De letters hadden voor haar ogen gedanst, maar ze had ze toch gelezen.

Inmiddels weet ze dat ze dyslectisch is. Toen had ze gedacht dat ze gewoon dom was.

Aiman heeft gezegd dat zowel Agatha Christie als Ernest Hemingway dyslectisch was en dat schrijven over vertellen gaat.

Vanja gaat op de grond zitten, plukt de oortjes in de computer en leunt met haar rug tegen haar bed. Een zeurende bas, knetterend alsof de snaren onder stroom staan.

Ze slaat het dagboek open en begint te schrijven. Niet omdat Aiman haar daartoe heeft aangemoedigd, maar omdat de woorden gewoon komen.

En ze heeft het Maria beloofd.

Wat doe je als je geen dromen hebt?

Honger heeft haar geholpen zich uit te drukken en ze hoopt dat het pakje met het cassettebandje snel komt. Dan wordt ze eindelijk voor een concrete keuze gesteld.

Leven of doodgaan.

Gevallen engel

De Liljeholmsbrug

Er is niet veel verkeer in de vroege ochtend en de bestelwagen die vanuit het oosten de Liljeholmsbrug nadert, rijdt veel te hard. Het lichaam dat tegen de voorruit knalt, vliegt vijftig meter door de lucht en landt verderop op de brug op de andere weghelft. De remweg van de vrachtwagen is bijna even lang en als de chauffeur uitstapt, verkeert hij in shock. Hij heeft een hoge polsslag, zijn ademhaling is versneld en het koude zweet is hem uitgebroken.

Wanneer de eerste auto op de plaats van het ongeluk stopt, zit de chauffeur op de vangrail te roken.

Er stopt nog een auto. Iemand belt de politie en een ambulance.

De man op de vangrail steekt een nieuwe sigaret op. Iemand schudt hem door elkaar. Hij probeert te praten, maar het lukt niet. Hij heeft het gevoel dat hij wordt gewurgd.

Er is niets gebeurd, denkt hij. Helemaal niets.

Zwarte melancholie

De Saltsjölijn

Eigenlijk had ik nog even willen wachten met Fabian Modin, maar toen ik hem op metrostation Slussen zag, liet ik me verleiden door het gouden moment en in consequentieanalyses ben ik nooit goed geweest.

Het besluit om mijn lot te aanvaarden was juist. Er bestaat een hogere gerechtigheid dan juridische wetten. Ik zal iets dienen wat groter is dan het leven, groter dan alle menselijke gevoelens. Groter dan de liefde.

Maar het is niet eenvoudig om te doden. Zelfs niet als het doel goed is.

Durfskapitalist Fabian Modin staat aan het eind van het perron met zijn rug naar het spoor, waarschijnlijk met de bedoeling om in de laatste wagon te stappen. Wat mij perfect uitkomt.

Ik kijk op de klok. De volgende trein naar Saltsjöbaden is een van de laatste vanavond en ik weet dat wat ik ga doen alleen kans van slagen heeft als de situatie aan boord vergelijkbaar is met de drie keer dat ik het traject heb gecheckt.

Ik voel in mijn binnenzak. Daar zit het mes. En het reageerbuisje.

Als de trein is gestopt en de deuren zijn geopend, stap ik in dezelfde wagon als hij en ga een paar banken bij hem vandaan zitten. Nu zie ik dat hij dronken is en het verbaast me dat hij er geen dag ouder uitziet dan toen ik hem voor het laatst zag.

Ik was zes toen Fabians vrouw in de garage werd gevonden en papa zei dat de zelfmoordenaars samen met de moordenaars in de zevende kring van de hel belanden. Terwijl de moordenaars in bloed worden gekookt, groeien de zelfmoordenaars vast in bomen zodat ze zichzelf niets meer kunnen aandoen.

Toen ik vroeg wat er met de mensen gebeurt die vermoord zijn, antwoordde hij dat die in de hemel komen, behalve als het ook zondaars zijn. Zelfmoordenaars hebben een dubbele zonde begaan.

Ik zat op het Perzische tapijt in papa's bibliotheek en bladerde in de boeken die ik voor me had uitgespreid. In de kamer ernaast hoorde ik de stemmen van de volwassenen. Papa praatte het meest, maar af en toe hoorde ik ook Fabian iets zeggen. Ze hadden het niet met elkaar aan de stok, maar ze waren het ook niet met elkaar eens.

Fabian vond dat ze moesten uitbreiden en een pand in de stad moesten zoeken, terwijl papa van mening was dat ze moesten afwachten en de kerkgemeente langzaam moesten laten groeien. Vergeet niet dat Jezus het Koninkrijk Gods met een mosterdzaadje vergelijkt, zei papa en Fabian humde. Het is wel het kleinste van alle zaden, maar als het volgroeid is, is het groter dan de tuingewassen en wordt het een boom.

Papa zegt dat Fabian een lollige vent is en dat weet ik omdat mama en hij samen lachen als papa het vuilnis buitenzet. Fabian zit vol geintjes en neemt ons kinderen mee naar het Grimstabos, waar we insecten zoeken en ons verstoppen voor de trollen.

Ik voel zijn ongeschoren kin tegen mijn buik en die kietelt niet zoals hij denkt. Hij prikt en doet pijn, ruikt naar kaas, stof en leer.

Als de trein vertrekt, is de wagon halfvol. Vooral met jongeren die na een avondje stappen op weg zijn naar huis, maar er zijn ook een paar ouderen. We rijden over de ophaalbrug bij Danvikstull en de lichten van Sjöstaden spiegelen zich in het donkere water van het Hammarby sjö. Ik zie zijn spiegelbeeld in het raam, hij lijkt in te dommelen. Zijn hoofd valt op zijn borst en hij haalt zwaar adem. Naast mij hangt een plattegrond van de route van de Saltsjölijn en ik reken uit dat hij nog veertien stations te leven heeft.

Bij Nacka stapt de helft van de passagiers uit en er komen geen nieuwe bij. Op het perron zitten een paar jongeren op een bankje te roken. Er zijn nog maar zo'n tien mensen in de trein.

Een conducteur komt de wagon in om de kaartjes te controleren en op hetzelfde moment deelt een blikken stem nauwelijks verstaanbaar mee dat de volgende halte Saltsjö-Järla is.

Ik wend mijn hoofd af als hij mijn kaartje controleert.

We passeren de stations Lillängen en Storängen. In Östervik zie ik een paar reeën die onder een grote spookachtige boom met wonderlijk uitstaande takken staan te grazen.

Als we in Fisksätra stoppen, schrikt Fabian Modin wakker en kijkt op.

Ik pakte de dikke familiebijbel van bruin leer uit de boekenkast, legde hem op het zachte kleed en las het schutblad. Daar stond in ouderwets Zweeds: De Bijbel, dat is de hele Heilige Schrift in het Zweeds; In opdracht van koning Karel XII.

Ik vond het leuk om erin te bladeren en de plaatjes te bekijken. Mijn lievelingsillustratie was die waarop de steniging van de Heilige Stefanus staat afgebeeld. De eerste christelijke martelaar.

Een van de stenengooiers is Paulus. Die later berouw kreeg en zich bekeerde.

Ik was zes en dacht na over Jezus. Omdat hij tolerant en liefdevol is jegens alle mensen, betekent dat dan dat je intolerant en haatdragend moet zijn jegens de mensen die niet in hem geloven?

Mama kwam de kamer in en vroeg of ik trek had in een boterham. Ze was dik omdat ik binnenkort een broertje of zusje zou krijgen. Ik zei dat ik geen honger had en bleef naar het plaatje kijken.

Ik stop mijn hand in mijn binnenzak en voel het koude staal. Het scherpe lemmet.

De druk in mijn hoofd neemt toe en ik voel mijn kaken verkrampen. Voel hoe dat wat bezit heeft genomen van mijn hersenen groeit en vecht om mijn hele lichaam over te nemen. Wat aanvankelijk een idee-fixe was, is nu de nachtmerrie geworden die ik het meest van alles vreesde. Niet langer meester zijn over mijn gedachten.

Niet langer mijn eigen lichaam bezitten.

‘Igelboda. U kunt hier overstappen naar Solsidan.’

We kijken elkaar aan en Fabian Modin herkent me niet. Hij laat een boer en zoekt iets in zijn colbertzakje.

In Neglinge stappen nog een paar mensen uit en na station Ringvågen zijn we uiteindelijk helemaal alleen in de wagon.

In Saltsjöbaden pak ik het mes.

Schuld voelen is de taak en zware last van de onschuldige, zei Fabian Modin toen ik hem naar Paulus vroeg.